

Splendid's van Jean Genet
door Het Zuidelijk Toneel

Engelen van het kwaad die schreeuwen om genegenheid

Splendid's (1948) kan je lezen als een meditatie, als een innerlijke dialoog over de betekenis van de misdaad voor de misdadigers en voor 'het publiek'. Begin 1994 werd het stuk voor het eerst opgevoerd in de Schaubühne in Berlijn.

Ivo van Hove zorgde met het Zuidelijk Toneel (Eindhoven) voor de nederlandstalige creatie, in een vertaling van Arne Sierens.

Een prachtige gewelddadige uitbarsting die je niet onberoerd kan laten, vindt Ilse Vandesande. Een hypocriet strenge toepassing van de wet op de wapendracht zorgde ervoor dat de voorstellingen in Vlaanderen al snel verboden werden...

Jean Genet, die onmiddellijk na zijn geboorte door zijn moeder verlaten wordt, groeit op in een omgekeerde wereld, waar overleven onvermijdelijk samengaat met diefstal en bedrog. Vanaf zijn tiende levensjaar komt hij in aanraking met de misdaad. Diefstal na diefstal verdwijnt Genet telkens voor maanden in de gevangenis. Pas in 1943, wanneer hij levenslang riskeert wegens recidivisme en alleen maar vrijkomt dankzij een petitie van Jean Cocteau en Jean Paul Sartre, tracht hij uit de gevangenis weg te blijven. Hij zal nooit meer geïnterneerd worden. Uiteindelijk verleent de Franse president Vincent Auriol Genet gratie in 1949, het jaar waarin *Splendid's* gepubliceerd zou worden. Genet laat echter vastleggen dat het stuk slechts uitgegeven mag worden na zijn dood (1986). Eén van de hypotheses is dat Genet, na voorgoed 'verbannen' te zijn uit de gevangenis, niet langer gelooft het recht te hebben zich te identificeren met figuren uit de onderwereld, noch een stuk

te schrijven waarin hij die wereld idealiseert.

Zijn ervaringen in de gevangenis domineren ook zijn vroege werk. Zowel zijn romans als zijn toneelstukken verheerlijken de misdaad en de misdadigers, die Genet bewondert en liefheeft. Hij ontwikkelt een eigenzinnige visie op de misdaad, die van de voltrekker ervan een superieur wezen maakt. *Splendid's* is in dat opzicht een meditatie, een innerlijke dialoog, over de betekenis van de misdaad.

Vakkundig uitgewerkte verhalen vinden we zeker niet terug in Genets vroege toneelstukken. Daar is het hem in eerste instantie ook niet om te doen. De broeierige atmosfeer en de dubbelzinnige, uiterst esthetisch beschreven gewelddadigheid compenseren de dunne verhaallijn. Hier is een dichter aan het woord. Genets vroege drama's zijn stuk voor stuk emotionele partituren die hij minutieus componeert; sfeerbeelden waarmee hij de lezer en/of toeschouwer schaamteloos

maar doeltreffend overvalt. Van Hove blijft in zijn encensering van *Splendid's* trouw aan deze gedachte en maakt een sterk poëtische voorstelling, die dichter bij de performance staat dan bij een traditionele opvoering.

De locatie bleek dan ook een geweldige impact op het publiek te hebben. In Gent stond de voorstelling in de ondergrondse concertzaal van de Vooruit. Het publiek moest dus letterlijk afdalen in de ondergrondse wereld. In deSingel vond alles plaats op het podium van de rode zaal. De acteurs maakten gretig gebruik van de metalen constructies langs weerskanten van het podium, wat herinneringen oproep aan een scène uit Presley's *Jailhouse Rock* (1957).

Nog voor je de zaal binnengaat word je overvallen door keiharde muziek, het verpletterende lawaai van mitraillettes en het gekrijs van losgeslagen, mysterieuze figuren. Van Hove slaagt er vanaf het eerste moment in de sfeer van de voorstelling te bepalen: de ruimte baadt in schemerdonker, een kakafonie van geluiden komt je tegemoet, er wordt op je geschoten... Kortom, de angst slaat je om het lijf; van de acteurs gaat een voelbare dreiging uit. Net als Genet, schrijft Van Hove met deze encensering een beklemmend gedicht. *Splendid's* wordt één grote gevoelsuitbarsting.

Vogelvrij

Je krijgt nauwelijks de tijd om te wennen aan het oorverdovend lawaai, of een loeiharde jingle (een simpele maar bijzonder energerende tune) die het radionijs aankondigt dreunt door de ruimte. Paul Jambers, radioreporter 'ter plaatse', informeert de buitenwereld over de situatie in het luxehotel *Splendid's*: zeven jonge criminelen bezetten de zevende verdieping van het hotel, waar ze een politieagent en een miljonairsdochter gevangen houden. Ze wachten op losgeld. Het publiek, dat zich als een nieuwsgeile massa rond de plaats van de misdaad gedrongen heeft, weet na enkele ogenblikken dat het meisje op een onbewaakt moment 'toevallig' vermoord is en dat de 'flik' tijdens de raid op de misdadigers hun kant gekozen heeft. Zoals altijd maakt 'Pieken Paultje' ook hier werk van zijn reportage en bombardeert hij de gijzelnemers met veel gevoel voor drama tot de meest gevaarlijke gangsters die het land ooit gekend heeft. Door het gebruik van Jambers' stem ironiseert Van Hove